

ВЪРХУ ХИПЕРКОМПЛЕКСИТЕ ОТ ЛИНЕЙНИ АВТОДУАЛНИ ПОДПРОСТРАНСТВА НА БИПЛАНАРНОТО ПРОСТРАНСТВО ОТ ХИПЕРБОЛИЧЕН ТИП

Георги Ганчев

В [1] се изгражда диференциалната геометрия на еднопараметрични системи от n -мерни подпространства в бипланарното пространство B^{2n+1} от хиперболичен тип, което се третира като обобщение на двуосното хиперболично пространство. Аналог на понятието „права“ в двуосното пространство е „ n -мерно линейно подпространство“ в B^{2n+1} . Автодуалните n -мерни линейни подпространства в бипланарното пространство образуват съвкупност, зависеща от $p=(n+1)^2$ параметъра. В настоящата работа разглеждаме въпроси от диференциалната геометрия на $p-1$ -параметрични системи от n -мерни линейни подпространства в B^{2n+1} , които наричаме хиперкомплекси. В § 1 се занимаваме с построяването на полуканоничен репер за всеки елемент от хиперкомплекса. В § 2, като имаме пред вид [3], даваме аналогия между намерените диференциално-геометрични обекти от първи ред за хиперкомплекс и съответните обекти за еднопараметричната система от n -мерни подпространства, която наричаме хиперрой.

§ 1. ПОЛУКАНОНИЧЕН РЕПЕР НА ХИПЕРКОМПЛЕКС

J и K са абсолютните n -мерни подпространства на бипланарното хиперболично пространство B^{2n+1} . Ще разгледаме проективни координатни системи $Q=(A_0, \dots, A_n; B_0, \dots, B_n; E)$ със следното свойство: точките $A_i+B_i(i=0, 1, \dots, n)$ лежат в J , точките $B_i(i=0, 1, \dots, n)$ лежат в K . Проективните координатни системи от този вид ще наричаме B -репери. Семейството на B -реперите зависи от $2n^2+4n+1$ параметъра. За индексите, които ще използваме по-нататък, важи

$$(1) \quad h, i, j, k=0, 1, \dots, n; \quad r, s, l, m=1, \dots, n.$$

Да отнесем пространството B^{2n+1} спрямо фиксиран B -репер $Q^0=(A_0^0, \dots, A_n^0; B_0^0, \dots, B_n^0; E^0)$. Една точка P от B^{2n+1} има спрямо Q^0 хомогенни координати $(x^0, \dots, x^n; y^0, \dots, y^n)$. Произволна колинеация ω , запазваща J и K , има спрямо Q^0 следното представяне в хомогенни точкови координати:

$$(2) \quad \omega: \begin{aligned} \omega x^i &= a_j^i x^j, \\ \omega y^i &= (a_j^i - b_j^i) x^j + b_j^i y^j, \end{aligned}$$

като $\det a_j^i, \det b_j^i \neq 0, \omega \neq 0$.

При така избраното семейство на B -реперите формулите за инфинитезималните преобразования на върховете на B -репера Q имат вида

$$(3) \quad \begin{aligned} dA_i &= \omega_i^j A_j + (\omega_i^j - \theta_i^j) B_j, \\ dB_i &= \theta_i^j B_j, \end{aligned}$$

където ω_i^j и θ_i^j са линейни диференциални форми. Структурните уравнения на бипланарното пространство, изразяващи условията за пълната интегрируемост на диференциалната система (3), са следните:

$$(4) \quad D\omega_i^j - \omega_i^k \wedge \omega_k^j, \quad D\theta_i^j = \theta_i^k \wedge \theta_k^j.$$

Хиперкомплекс от n -равнини дефинираме като гладка $n(n+2)$ -параметрична система от n -равнини P^n . Една n -равнина ще определяме с $n+1$ линейно независими точки $G_i(x_i^0, \dots, x_i^n; y_i^0, \dots, y_i^n)$. Тогава един хиперкомплекс H от P^n се представя с уравненията

$$(5) \quad H: x_i^j = f_i^j(u^1, \dots, u^{n-1}), \quad y_i^j = g_i^j(u^1, \dots, u^{n-1}),$$

където функциите f_i^j, g_i^j са реални достатъчен брой пъти непрекъснато диференцируеми в област $V \subset \mathbb{R}^{n-1}$. Ще предположиме, че n -равнините на хиперкомплекса нямат общи точки с J и K . Това означава, че системите $A_0, B_0, \dots, A_n + B_n, G_0, \dots, G_n$ и $B_0, \dots, B_n, G_0, \dots, G_n$ се състоят от линейно независими точки. От последното получаваме, че необходимото и достатъчно условие хиперкомплексът H да няма общи точки с абсолютните подпространства е

$$(6) \quad \det x_i^j \neq 0, \quad \det x_i^j - y_i^j = 0.$$

Нека P^n е произволна n -равнина от H . Разглеждаме онези B -репери, за които точките $A_0, \dots, A_n$ лежат в P^n . Семейството на B -реперите от този вид наричаме B -репери от първи ред за P^n . При действието на стационарната подгрупа на P^n точките $A_i + dA_i$ лежат върху P^n . От (3) получаваме, че формите

$$(7) \quad \eta_i^j = \omega_i^j - \theta_i^j$$

се анулират при неподвижна n -равнина P^n и следователно съдържат диференциалите само на главните параметри $u^1, \dots, u^{n-1}$. Понеже формите η_i^j са $p = (n+1)^2$ на брой, между тях съществува линейна връзка, която записваме във вида

$$(8) \quad \alpha_j^i \eta_i^j = 0,$$

като $\alpha_j^j = -1$. Равенството (8) е диференциалното уравнение на хиперкомплекса H спрямо репер от първи ред.

Семейството на B -реперите от първи ред зависи от $p-1$ главни параметъра $u^1, \dots, u^{p-1}$ и от $n^2 + 3n + 1$ вторични параметъра. Нека π_i^j е значението на формата ω_i^j при изменението само на вторичните параметри. От (7) следва, че при постоянни главни параметри значението на формата θ_i^j е също π_i^j . Означаваме с δ символа за диференциране по вторичните параметри. Като диференцираме външно (8) и приложим лемата на Картан, получаваме

$$(9) \quad \begin{aligned} \psi_0^s &= \lambda_{0r}^{s0} \varphi_0^r + \lambda_{00}^{sr} \varphi_r^0 + \lambda_{0m}^{sr} \varphi_r^m, \\ \psi_s^0 &= \lambda_{sr}^{00} \varphi_0^r + \lambda_{s0}^{0r} \varphi_r^0 + \lambda_{sm}^{0r} \varphi_r^m, \\ \psi_s^r &= \lambda_{sm}^{r0} \varphi_0^m + \lambda_{s0}^{rm} \varphi_m^0 + \lambda_{sl}^{rm} \varphi_l^l, \end{aligned}$$

където

$$(10) \quad \begin{aligned} \psi_0^s &= d\alpha_0^s + \alpha_0^s(\alpha_0^r \omega_r^0 - \alpha_r^0 \theta_0^r) + \alpha_0^r \omega_r^s - \alpha_r^s \theta_0^r - \alpha_0^s \theta_0^0 - \omega_0^s, \\ \psi_s^0 &= d\alpha_s^0 + \alpha_s^0(\alpha_0^r \omega_r^0 - \alpha_r^0 \theta_0^r) + \alpha_s^r \omega_r^0 - \alpha_r^0 \theta_s^r + \alpha_s^0 \omega_0^0 + \theta_s^0, \\ \psi_s^r &= d\alpha_s^r + \alpha_s^r(\alpha_0^m \omega_m^0 - \alpha_m^0 \theta_0^m) + \alpha_s^m \omega_m^r - \alpha_m^r \theta_s^m + \alpha_s^0 \omega_0^r - \alpha_0^r \theta_s^0. \end{aligned}$$

За коефициентите в (9) са изпълнени условията

$$(11) \quad \begin{aligned} \lambda_{0r}^{s0} &= \lambda_{0s}^{r0}, \quad \lambda_{00}^{sr} = \lambda_{rs}^{00}, \quad \lambda_{0m}^{sr} = \lambda_{rs}^{m0}, \\ \lambda_{s0}^{0r} &= \lambda_{r0}^{0s}, \quad \lambda_{sm}^{0r} = \lambda_{r0}^{ms}, \quad \lambda_{sl}^{rm} = \lambda_{mr}^{ls}. \end{aligned}$$

От (9) и (10) при изменение само на вторичните параметри получаваме

$$(12) \quad \begin{aligned} \delta\alpha_0^s &= \alpha_0^s(\alpha_r^0 \pi_r^0 - \alpha_0^r \pi_r^0) - \alpha_0^r \pi_r^s + \alpha_s^r \pi_0^i + \pi_0^s, \\ \delta\alpha_s^0 &= \alpha_s^0(\alpha_r^0 \pi_r^0 - \alpha_0^r \pi_r^0) + \alpha_r^0 \pi_s^r - \alpha_s^i \pi_i^0 - \pi_s^0, \\ \delta\alpha_s^r &= \alpha_s^r(\alpha_m^0 \pi_m^0 - \alpha_0^m \pi_m^0) + \alpha_i^r \pi_s^i - \alpha_s^i \pi_i^r. \end{aligned}$$

Да разгледаме една фиксирана $n+1$ -равнина P^{n+1} , минаваща през P^n . Нека тя се представя чрез линейно независимите уравнения

$$(13) \quad c_i^s x^i + d_i^s y^i = 0.$$

Условието n -равнините от околност на P^n в хиперкомплекса H да лежат в P^{n+1} дава следните $n(n+1)$ връзки между параметрите $u^1, \dots, u^{p-1}$:

$$(14) \quad c_i^s x_j^i + d_i^s y_j^i = 0.$$

Следователно в общия случай n -равнините от околност на P^n в H , лежащи в P^{n+1} , образуват гладка n -параметрична система S^n . Нека точката P е носителят на допирателната звезда от n -равнини към S^n в n -равнината P^n . Ще намерим аналитичен израз на съответствието

$$(15) \quad \pi(P^n) \cdot P^{n+1} \rightarrow P.$$

P^{n+1} пресича K точно в една точка M . Нека $M \in t^i B_i$. Определяме P^{n+1} с точките $A_0, \dots, A_n$ и M . За грасмановите координати (P^{n+1}) на P^{n+1} ще имаме

$$(16) \quad (P^{n+1}) = t^i (A_0 \dots A_n B_i).$$

От (16) и (3) се получава

$$(17) \quad d(P^{n+1}) = (dt^i + t^i(\omega_0^0 + \dots + \omega_n^0) + t^j \theta_j^i)(A_0 \dots A_n B_i) \\ + t^i \varphi_0^j (B_j A_1 \dots A_n B_i) + \dots + t^i \varphi_n^j (A_0 A_1 \dots B_j B_i).$$

Поне едно от числата t^i не е нула. Нека $t^0 \neq 0$. Тогава (16) се записва във вида

$$(18) \quad (A_0 \dots A_n B_0) = \frac{1}{t^0} (P^{n+1}) - \frac{t^s}{t^0} (A_0 \dots A_n B_s).$$

Изразяваме условието $n+1$ -равнината P^{n+1} да е неподвижна. Като вземем пред вид (18), от (17) получаваме

$$(19) \quad dt^s + t^j \theta_j^s - \frac{t^s}{t^0} (dt^0 + t^i \theta_i^0) = 0, \\ t^i \varphi_i^j - t^j \varphi_i^0 = 0.$$

Равенствата (8) и (19) ни дават $n^2 + n + 1$ връзки между главните форми φ_i^j . Останалите n независими форми са главните форми на n -параметричната система S^n от n -равнини в P^{n+1} . За грасмановите координати (P^n) на n -равнината P^n , определена с точките $A_0, \dots, A_n$, имаме $(P^n) = (A_0 \dots A_n)$. В такъв случай n -равнината $(P^n) + d(P^n)$ ще опише тангенциалната звезда на S^n в P^n . Като вземем пред вид (3), получаваме

$$(20) \quad (P^n) + d(P^n) = (1 + \omega_0^0 + \dots + \omega_n^0)(A_0 \dots A_n) + \varphi_0^i (B_i A_1 \dots A_n) \\ + \dots + \varphi_n^i (A_0 A_1 \dots B_i).$$

Стойността на координатата $1 + \omega_0^0 + \dots + \omega_n^0$ за P^n е 1. Следователно $1 + \omega_0^0 + \dots + \omega_n^0 \neq 0$ в околност на точката от V , за която се получава P^n . От тази координата получаваме следните базисни точки за $(P^n) + d(P^n)$ [2]:

$$(21) \quad A_i = (1 + \omega_0^0 + \dots + \omega_n^0) A_i + \varphi_i^j B_j.$$

Понеже формите φ_i^j удовлетворяват (19), то (21) придобива вида

$$(22) \quad A_i = (1 + \omega_0^0 + \dots + \omega_n^0) A_i + \frac{1}{t^0} \varphi_i^0 M.$$

Ще търсим точка $P = q^i A_i$ в P^n , която да лежи във всяка n -равнина, определена с точките (21). От (19) и (22) следва, че условието за това е

$$(23) \quad q^i \varphi_i^0 = 0.$$

От равенствата (19) за уравнението (8) получаваме

$$(24) \quad (a^i t^j) \varphi_i^0 = 0.$$

За гиперкомплекса H ще предположим, че

$$(25) \quad \det a^i_{j_1} \neq 0,$$

При това условие поне едно от числата α_j^{ij} не е нула. Нека $\alpha_j^{0j} \neq 0$. От (24) следва

$$(26) \quad \varphi_0^0 = -\frac{\alpha_j^{sj}}{\alpha_j^{0j}} \varphi_s^0.$$

Заместваме φ_0^0 в (23) и получаваме

$$(27) \quad \left(q^s - \frac{\alpha_j^{sj}}{\alpha_j^{0j}} q^0 \right) \varphi_s^0 = 0,$$

откъдето поради линейната независимост на формите φ_s^0 следва

$$(28) \quad \varrho q^i = \alpha_j^{ij}, \quad \varrho \neq 0.$$

Получените формули (28) представляват аналитичен израз на съответствието π спрямо B -репера Q . С това при условието (25) установихме следната

Теорема 1. Съответствието $\pi(P^n): P^{n+1} \rightarrow P$ е проективност.

Съответствието π ще наричаме нормална проективност. Разбира се, π може да се разглежда и като проективност между K и P^n : $\pi(M) = P$.

Нека сега $P = q^i A_i$ е произволна точка от P^n . Да означим с $\tau(P) = M$ прободната точка на единствената трансверзала на J и K , минаваща през P , с K . Ако $M = t^i B_i$, за координатите t^i намираме $\varrho t^i = q^i$, $\varrho \neq 0$. Нека $\pi(M) = \bar{P} = \bar{q}^i A_i$. Като вземем пред вид (19), можем да формулираме

Теорема 2. Във всяка n -равнина p^n от хиперкомплекса H при условието (25) се индуцира проективност

$$(29) \quad \sigma = \pi \circ \tau: P \rightarrow P,$$

която има следното представяне спрямо Q :

$$(30) \quad \sigma: \varrho \bar{q}^i = \alpha_j^{ij} q^j, \quad \varrho \neq 0,$$

Характеристичното уравнение на матрицата (α_j^i) е

$$(31) \quad (-1)^{n+1} \lambda^{n+1} + (-1)^n S_1 \lambda^n + \dots + S_{n+1} = 0,$$

където

$$S_r = \sum_{i_1 < \dots < i_r} \begin{vmatrix} \alpha_{i_1}^{i_1} & \alpha_{i_1}^{i_2} & \dots & \alpha_{i_1}^{i_r} \\ \alpha_{i_2}^{i_1} & \alpha_{i_2}^{i_2} & \dots & \alpha_{i_2}^{i_r} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ \alpha_{i_r}^{i_1} & \alpha_{i_r}^{i_2} & \dots & \alpha_{i_r}^{i_r} \end{vmatrix}, \quad S_{n+1} = \det | \alpha_j^i |$$

Понеже (α_j^i) е матрица на геометрично определената проективност σ , то следните n функции са абсолютни инварианти от първия ред за хиперкомплекс

$$(32) \quad I_r = \frac{(S_r)^{n+1}}{(S_{n+1})^r}$$

По аналогия с [1] всяка двойна точка на проективността σ ще наричаме възлова точка на P^n . Ако проективността $\sigma = \pi \circ \tau$ има точно $n+1$ линейно независими двойни реални точки, H ще наричаме хиперкомплекс от хиперболичен тип. Хиперкомплексът H е точно тогава от хиперболичен тип, когато уравнението (31) има $n+1$ различни реални корена за всяко P^n .

Ще предполагаваме, че H е от хиперболичен тип. Избираме за върхове A_i на B -репера Q възловите точки на P^n . С това върховете A_i, B_i на Q са напълно определени. Q ще наричаме полуканоничен репер за P^n . Семейството на полуканоничните репери зависи от $2n+1$ вторични параметъра, които определят положението на единичната точка E .

Да изразим условието A_i да е двойна при проективността σ . От уравненията (30) получаваме $\alpha_i^j = 0, i = j$. Като вземем пред вид (29), можем да формулираме

Теорема 3. Необходимото и достатъчно условие върховете B_i и A_i на B -репера от първи ред Q да са съответни при нормалната проективност е

$$(33) \quad \alpha_i^j = 0, \quad j = 0, 1, \dots, i-1, i+1, \dots, n.$$

От (9) получаваме, че за полуканоничен репер са в сила формулите

$$(34) \quad \begin{aligned} -\omega_0^s - \alpha_s^s \theta_0^s &= \lambda_{0m}^{s0} \varphi_0^m + \lambda_{00}^{sm} \varphi_m^0 + \lambda_{0m}^{sl} \varphi_l^m, \\ \alpha_s^s \omega_s^0 + \theta_s^0 &= \lambda_{sm}^{00} \varphi_0^m + \lambda_{s0}^{0m} \varphi_m^0 + \lambda_{sm}^{0l} \varphi_l^m, \\ \alpha_s^s \omega_s^r - \alpha_r^r \theta_s^r &= \lambda_{sm}^{r0} \varphi_0^m + \lambda_{s0}^{rm} \varphi_m^0 + \lambda_{sm}^{rl} \varphi_l^m, \\ d\alpha_s^s + \alpha_s^s \varphi_s^s &= \lambda_{sm}^{s0} \varphi_0^m + \lambda_{s0}^{sm} \varphi_m^0 + \lambda_{sm}^{sl} \varphi_l^m, \end{aligned}$$

където s и r са фиксирани, $s \neq r$ и коефициентите в десните страни удовлетворяват условията (11). От (10) получаваме при фиксирано s

$$(35) \quad \delta \alpha_s^s = 0,$$

т. е. функциите α_s^s са абсолютни инварианти.

§ 2. АНАЛОГИЯ МЕЖДУ ПЪРВИТЕ ДИФЕРЕНЦИАЛНИ ОКОЛНОСТИ НА ХИПЕРКОМПЛЕКС И ХИПЕРРОЙ

Една гладка еднопараметрична система от n -мерни равнини ще наричаме хиперрой. Ще използваме B -реперите, въведени в § 1. Спрямо B -репер от първи ред Q диференциалните уравнения на хиперроя са

$$(36) \quad \varphi_i^j = \alpha_i^j \varphi_0^0,$$

като $\bar{\alpha}_0^0 = 1$. За индексите важи (1).

Чрез външно диференциране на (36) и прилагане лемата на Картап получаваме формулите, които дават вариациите на функциите α_i^j при из-

менение само на параметрите, преобразуващи семейството на B -реперите от първи ред в себе си:

$$\begin{aligned}
 \delta \bar{\alpha}_0^s &= \alpha_0^s (\alpha_0^r \pi_r^0 - \alpha_0^0 \pi_r^r) + \alpha_i^s \pi_0^i - \alpha_0^r \pi_r^s - \pi_0^s, \\
 \delta \bar{\alpha}_s^0 &= \alpha_s^0 (\alpha_0^r \pi_r^0 - \alpha_r^0 \pi_0^r) + \alpha_r^0 \pi_s^r - \alpha_s^i \pi_i^0 + \pi_s^0, \\
 \delta \bar{\alpha}_s^r &= \alpha_s^r (\alpha_0^m \pi_m^0 - \alpha_m^0 \pi_0^m) + \alpha_i^r \pi_s^i - \alpha_s^i \pi_i^r.
 \end{aligned}
 \tag{37}$$

От (12) и (37) следва, че установената в [3] аналогия в случая има вида

$$\alpha_i^j \leftrightarrow -\alpha_i^j.
 \tag{38}$$

За хиперроя ще направим предположението

$$\det |\alpha_i^j| \neq 0.
 \tag{39}$$

Разглеждаме функциите

$$\bar{S}_r = \sum_{i_1 < \dots < i_r} \begin{vmatrix} \bar{\alpha}_{i_1}^{-i_1} & \bar{\alpha}_{i_1}^{-i_2} & \dots & \bar{\alpha}_{i_1}^{-i_r} \\ \bar{\alpha}_{i_2}^{-i_1} & \bar{\alpha}_{i_2}^{-i_2} & \dots & \bar{\alpha}_{i_2}^{-i_r} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ \bar{\alpha}_{i_r}^{-i_1} & \bar{\alpha}_{i_r}^{-i_2} & \dots & \bar{\alpha}_{i_r}^{-i_r} \end{vmatrix}, \quad \bar{S}_{n+1} = \det \bar{\alpha}_i^j
 \tag{40}$$

Функциите

$$I_r = \frac{(\bar{S}_r)^{n+1}}{(\bar{S}_{n+1})^r}
 \tag{41}$$

са равни с точност до знак на резултата от заместването (38) в (32). Следователно $\bar{I}_r$ са абсолютни инварианти от първи ред за хиперроя. Ще покажем, че $\bar{I}_r$ могат да се получат по аналогичен начин, както I_r .

Нека $P = t^i A_i$ е произволна точка от P^n , а P^{n+1} — тангенциалната $n+1$ -равнина към хиперроя в точката P . Ще намерим аналитичен израз на съответствието

$$\pi: P \rightarrow P^{n+1}.
 \tag{42}$$

За грасмановите координати на $n+1$ -равнината P^{n+1} , определена чрез $A_0, \dots, A_n, dP$, като вземем пред вид (3) и (36), получаваме

$$(P^{n+1}) = (A_0 \dots A_n dP) = t^i \bar{\alpha}_i^j (A_0 \dots A_n B_j).
 \tag{43}$$

Нека пресечната точка на P^{n+1} с K е $M = q^i B_i$. От (43) получаваме

$$\rho q^i = \alpha_j^i t^j.
 \tag{44}$$

Полученото представяне ни дава

Теорема 4. Съответствието $\pi: P \rightarrow P^{n+1}$ е проективност.

Аналогично на π ще наречем $\bar{\pi}$ нормална проективност. Като вземем пред вид (28) и (44), можем да формулираме

Теорема 5. Чрез замяната (38) от представянето на нормалната проективност за хиперкомплекс спрямо B -репер от първи ред се получава представяне на нормалната проективност за хиперрой спрямо B -репер от първи ред.

От (44) получаваме тълкуване на инвариантността на $\bar{I}_r$.

ЛИТЕРАТУРА

1. Петканчин, Б. Върху един аналог в нечетномерно проективно пространство на двусносната геометрия. — Годишник на Соф. унив., Мат. фак., 60, 1965/66, 33—60.
2. Ходж В., Д. Пидо. Методы алгебраической геометрии, т. 1. Москва, 1954.
3. Stanilov, G. Dualitätsprinzip in der Differentialgeometrie von Räumen mit projektiver Struktur. — Доклады БАН, 23, 1970, № 5, 473—475.

Постъпила на 10. I. 1972 г.

О ГИПЕРКОМПЛЕКСАХ ЛИНЕЙНЫХ АВТОДУАЛЬНЫХ ПОДПРОСТРАНСТВ БИПЛАНАРНОГО ПРОСТРАНСТВА ГИПЕРБОЛИЧЕСКОГО ТИПА

Георги Ганчев

(Резюме)

Геометрия Клейна бипланарного пространства B^{2n+1} образована группой коллинеаций $2n+1$ -мерного проективного пространства, которые остаются инвариантными две не пересекающиеся n -плоскости J и K .

В работе изучаются $n(n+2)$ -параметрические системы n -плоскостей, которые называются гиперкомплексами. Применяются системы координат $Q=(A_0, \dots, A_n; B_0, \dots, B_n, E)$, для которых точки $A_i+B_i (i=0, \dots, n)$ лежат в J , а $B_i (i=0, \dots, n)$ лежат в K . В § 1 доказывается, что соответствие (15) является проективностью. Устанавливаются абсолютные инварианты (32). Для гиперкомплекса, для которого проективность (30) имеет $n+1$ действительные линейно независимые двойные точки, построен полуканонический репер. В § 2 констатируется аналогия между дифференциально-геометрическими объектами (15), (32) гиперкомплекса и (42), (41) однопараметрической системы n -плоскостей.

ON THE HYPERCOMPLEXES OF LINEAR AUTODUAL SUBSPACES
OF THE BIPLANAR SPACE OF HYPERBOLIC TYPE

Georgi Gančev

(Summary)

The Klein's geometry of the biplanary space B^{2n+1} is generated from the group of collineations in the $2n+1$ -dimensional projective space leaving invariant two n -planes J and K without common points.

$n(n+2)$ -parametric systems of n -planes called hypercomplexes are considered in the paper. The coordinate systems $Q=(A_0 \dots, A_n; B_0 \dots, B_n; E)$ for which the points A_i+B_i ($i=0, \dots, n$) lie in J and B_i ($i=0, \dots, n$) in K are used.

In § 1 it is proved that the correspondence (15) is a projectivity. The absolute invariants (32) are found. A semicanonical frame is built for a hypercomplex for which the projectivity (30) has $n+1$ real linearly independent double points. In paragraph (2) the analogy between the differential objects (15), (32) in case of a hypercomplex and (42), (41) in case of a one-parametric system of n -planes is found out.